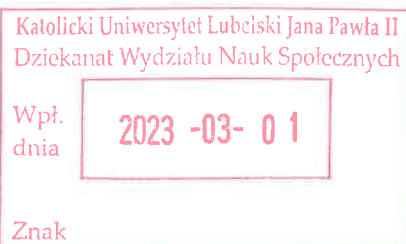

Dr hab. Hanna Przybyła-Basista
Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie
ul. Okopowa 59
01-043 Warszawa
email: h.przybyla-basista@vizja.pl

Warszawa, 21.02.2023 r.

RECENZJA

osiągnięć naukowych ks. dr. Pawła Brudka w związku z wystąpieniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia

1. Podstawy formalne przygotowania recenzji

Niniejszą recenzję przygotowałam na zlecenie Rady Doskonałości Naukowej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego ks. dr. Pawłowi Brudkowi, prowadzonym w Instytucie Psychologii Wydziału Nauk Społecznych KUL w Lublinie, w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia (pismo WNS-5210-22 z dnia 19 grudnia 2022 r.). Ocenie podlegały osiągnięcia Kandydata opisane w dokumentacji dostarczonej mi w formie papierowej oraz elektronicznej w dniu 5 stycznia 2023 r.

Podstawę prawną recenzji stanowi Art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2018 poz. 1668 z późn. zmianami).

2. Podstawowe dane o Kandydacie

Kandydat jest absolwentem Wydziału Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, który ukończył w roku 2011 uzyskując tytuł zawodowy magistra psychologii otrzymując dyplom z wyróżnieniem. Ukończył również studia na Wydziale Teologicznym w Uniwersytecie Opolskim w roku 2006 uzyskując tytuł magistra teologii. Początek działalności naukowej Kandydata obejmuje lata 2011-2012 i wiąże się z aktywnym udziałem w licznych konferencjach naukowych krajowych i międzynarodowych oraz zaangażowaniem w realizację projektów badawczych w ramach wewnętrznych grantów KUL. Po obronie rozprawy doktorskiej i uzyskaniu stopnia doktora nauk społecznych w dyscyplinie psychologia nadanego w dniu 16 stycznia 2016 r. przez Radę Wydziału Nauk Społecznych KUL, Kandydat został zatrudniony w Katedrze Psychologii Klinicznej Instytutu Psychologii KUL, Kandydat został zatrudniony w Katedrze Psychologii Klinicznej Instytutu Psychologii KUL na stanowisku asystenta, a następnie w 2018 roku awansował na stanowisko adiunkta w

też Katedrze, gdzie jest zatrudniony do dziś. Warto dodać, że rozprawa doktorska Kandydata została obroniona z wyróżnieniem. Dotychczasowa aktywność naukowa ks. dr. Pawła Brudka związana jest przede wszystkim z pracą zawodową w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, chociaż jest też wyraźnie udokumentowana współpraca naukowa Kandydata z badaczami i zespołami badawczymi z innych ośrodków w Polsce i za granicą. Kandydat nie ubiegał się wcześniej o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

3. Ocena osiągnięć naukowych zgłoszonych jako podstawa do nadania stopnia

3a. Ocena formalna

Osiągnięciem naukowym, w myśl Art. 219 Ust. 1, pkt 2b Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zgłoszonym przez ks. dr. Pawła Brudka we wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego jest cykl 10 prac pod wspólnym tytułem „Pomyślnie starzenie się: wymiary, czynniki, mechanizmy. Perspektywa teorii gerotranscendencji Larsa Tornstama”. Na ten monotematyczny cykl składa się 10 publikacji w postaci artykułów w czasopismach z listy MEiN.

W zbiorze 10 artykułów zaliczonych przez Kandydata do cyklu tematycznie powiązanych artykułów naukowych znajdują się 2 prace samodzielne, pozostałe 8 prac to artykuły współautorskie w czasopismach z listy MEiN. Warto zauważyć, że w 7 z 8 artykułów współautorskich z przedstawionego do oceny cyklu Kandydat jest pierwszym autorem, co jest dowodem Jego wiodącej roli w badaniach prowadzących do powstania tych publikacji oraz w ich przygotowaniu. Należy podkreślić, że cykl 10 prac przedstawionych do oceny jako podstawa do nadania stopnia dr. hab. pochodzi z lat 2019-2022. Są zatem wynikiem intensywnej działalności naukowej Kandydata w okresie ostatnich czterech lat przed złożeniem wniosku habilitacyjnego. W szczególności, okres ostatnich dwóch lat zaowocował 8 artykułami (w 2021 r. – 5; w 2022 r. – 3). Poziom czasopism, w których opublikowano artykuły cyklu jest wysoki – cztery czasopisma zaliczane są do kwartyła Q1 (*Psychology of Religion and Spirituality* – 200 pkt wg wykazu MEiN; *Aging & Society* – 140 pkt wg wykazu MEiN; *Aging and Mental Health* – 100 pkt wg wykazu MEiN; *International Journal for the Psychology of Religion* – 100 pkt wg wykazu MEiN), jedno do kwartyła Q2 (*OMEGA - Journal of Death and Dying* - 70 pkt wg wykazu MEiN). Choć pozostałe dwa czasopisma, tzn. *International Journal of Humor Research* (100 pkt wg wykazu MEiN) oraz *Psychiatria Polska* (100 pkt wg wykazu MEiN) lokują się w kwartylu Q3 w dyscyplinie Psychologia, to niewątpliwie należą do cenionych w środowisku naukowym czasopism i są indeksowane w bazach *Web of Science*

(WoS) i *Scopus*. Publikowanie w prestiżowych czasopismach niewątpliwie zwiększa szanse autora na dostrzeżenie jego prac przez innych badaczy, czego wskaźnikiem może być liczba cytowań bez autocytowań. Z tego punktu widzenia należy uznać dorobek publikacyjny Kandydata za wartościowy.

Według informacji podanych w Załączniku nr 5, sumaryczny wskaźnik IF czasopism, w których ukazały się publikacje Kandydata po uzyskaniu stopnia doktora wynosi 31,240, a suma punktów wg punktacji Ministerstwa – 1931, w tym 1080 to liczba punktów za artykuły wchodzące w skład dzieła habilitacyjnego. Liczba cytowań publikacji Kandydata wg bazy *Scopus* w chwili składania wniosku o przeprowadzenie postępowania wynosiła 65 (43 bez autocytowań), a wskaźnik Hirscha 4. Obecnie wskaźniki te wzrosły i wynoszą odpowiednio 77 (50), przy czym wskaźnik Hirscha utrzymał się na dotychczasowym poziomie. Potwierdzenie wartości wskaźnika Hirscha na poziomie 4 znajduje się również w bazie WoS. Podane przez Kandydata wartości liczby cytowań i wskaźnika Hirscha można uznać za zadowalające przy ubieganiu się o stopień doktora habilitowanego w dyscyplinie Psychologia.

Z cyklu przedstawionego do recenzji najwięcej cytowań (15) wg bazy *Scopus* ma praca opublikowana w 2020 roku w *Journal of Death and Dying* (Brudek, P., Sękowski, M., & Steuden, S., 2020: Polish Adaptation of the Death Attitude Profile-Revised) oraz praca opublikowana w 2019 roku w *International Journal for the Psychology of Religion* posiadająca 9 cytowań (Krok, D., Brudek, P., Steuden, S.: When Meaning Matters: Coping Mediates the Relationship of Religiosity and Illness Appraisal with Well-being in Older Cancer Patients). Biorąc jednak pod uwagę dynamiczny rozwój badań prowadzonych przez Kandydata w ostatnich dwóch latach oraz intensyfikację publikacji w czasopismach indeksowanych w bazach *Scopus* i WoS należy się spodziewać, że artykuły opublikowane w latach 2021-2022 (w sumie 8 pozycji) zostaną również zauważone i liczba cytowań znacznie się powiększy. Zainteresowanie pracami ks. dr. Pawła Brudka widać też w bazie Google Scholar, gdzie liczba cytowań bez autocytowań wszystkich prac Autora wynosi 127 (wg Załącznika nr 5).

Kończąc rozważania dotyczące danych naukometrycznych chciałabym wyraźnie podkreślić fakt publikowania artykułów w coraz bardziej ambitnych czasopismach indeksowanych w uznanych bazach naukowych, co zasługuje na uznanie i zapowiada dobrze rokującą dalszą karierę naukową.

3b. Ocena merytoryczna

Cykl prac obejmujący 10 publikacji w czasopiśmie naukowych będący podstawą wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego oceniam wysoko z kilku powodów.

Po pierwsze, jest istotnie monotematyczny, gdyż dotyczy konkretnego problemu, a mianowicie badania procesu adaptacji do starości w ujęciu teorii pozytywnego starzenia się autorstwa Larsa Tornstama określanej mianem teorii gerotranscendencji. Cykl artykułów został zatytułowany: *Pomyślnie starzenie się: wymiary, czynniki, mechanizmy. Perspektywa teorii gerotranscendencji Larsa Tornstama* i jest adekwatny do treści poszczególnych artykułów. W siedmiu artykułach wchodzących w skład cyklu habilitacyjnego Autor omawia wyniki badań empirycznych, dla których podłoże stanowiła teoria gerotranscendencji, a kolejne trzy artykuły dotyczą adaptacji do warunków polskich narzędzi pomiaru umożliwiających prowadzenie badań w zarysowanym obszarze.

Po drugie, cykl badań opisany w poszczególnych artykułach jest nie tylko oparty na koncepcji gerotranscendencji Tornstama, ale w sposób twórczy rozwija oryginalną koncepcję osadzając ją w kategoriach psychologicznych, co w rezultacie doprowadziło do zbudowania własnego modelu badawczego (por. str. 42 w Autoreferacie - graficzny obraz modelu adaptacji do starości oparty na założeniach gerotranscendencji). I co ważne, model ten został poddany wielu analizom empirycznym w toku przeprowadzonych badań. Badania zostały starannie zaplanowane w celu podjęcia prób weryfikacji roli zasobów opartych na znaczeniu, zasobów psychicznych i wybranych cech osobowości jako istotnych czynników dla wyników procesu pomyślnego starzenia się.

Wartościowe zarówno z poznawczego, jak i aplikacyjnego punktu widzenia jest czytelne zdefiniowanie wymiarów adaptacji do starości, a więc rozpatrywanie starości na poziomie egzystencjalno-duchowym z zaznaczeniem postawy wobec śmierci, a także na poziomie osobowościowym z uwzględnieniem poczucia własnej godności i umiejętności wykorzystania humoru, jak również funkcjonowanie na poziomie relacyjnym w otoczeniu innych osób (bliskich i dalszych). Ta wielowymiarowa perspektywa pojmowania procesów starzenia się jest głęboko humanistyczna, optymistyczna osadzona w paradygmacie psychologii pozytywnej, pozwalająca na lepsze rozumienie płaszczyzn, na których może przebiegać proces pomyślnego starzenia się. Taka perspektywa ułatwia poszukiwanie odpowiedzi na pytania, jak możemy pomagać starzejącym się ludziom i na jakich płaszczyznach ta pomoc jest potrzebna, a przede wszystkim do jakich zasobów osób starszych możemy docierać, by ułatwić pomyślnie starzenie się.

Badanie procesów pozytywnego starzenia się to dostrzeganie zasobów człowieka w okresie późnej dorosłości umożliwiających przeżywanie starości jako doświadczenia wartościowego i pozytywnego. W tym ujęciu analizowanie procesu starzenia się nie ogranicza się do poszukiwania zasobów w celu uniknięcia czy przeciwdziałania negatywnym aspektom starości (utracie zdrowia, kondycji, atrakcyjności, statusu społeczno-ekonomicznego, poczucia przydatności itp.) lecz analizuje się tu zasoby pomocne w kształtowaniu dobrostanu. Ten punkt widzenia prezentuje Kandydat w swoich dociekaniach naukowych. Postawienie pytania o to, czy człowiek starzejący się może być szczęśliwy i jakie czynniki mają na to wpływ jest wartościowe, zwłaszcza, że w piśmiennictwie dominują treści opisujące niepomyślny przebieg procesu starzenia się powiązany z różnego rodzaju trudnościami w funkcjonowaniu osób starzejących się. Wiele wątków podjętych przez Kandydata stanowi nowe ujęcia na bazie dotychczasowych modeli teoretycznych. W szczególności na uwagę zasługuje własna, twórcza interpretacja modelu Tornstama i osadzenie jej w kategoriach psychologicznych oraz skoncentrowanie się na badaniach mechanizmów pozytywnego starzenia. Problemy te są niezwykle ważne ze społecznego punktu widzenia zważywszy zmiany demograficzne wskazujące na starzenie się społeczeństwa.

Po trzecie, program badań został zaprojektowany w sposób kompleksowy, ukierunkowany z na identyfikację psychologicznych wskaźników adaptacji do starości (takich jak: postawa wobec śmierci, poczucie własnej godności, humor, wsparcie społeczne, jakość relacji partnerskich) w ramach zdefiniowanych trzech wymiarów gerotranscendencji. Ważne było też poznanie znaczenia wybranych czynników składających się na istotne zasoby jednostki (zasoby osobiste, zasoby psychiczne i wybrane cechy osobowości), jak również wyjaśnienie mechanizmów pozytywnego starzenia się. Program badawczy był ciekawy, inspirujący do dalszych dociekań naukowych. Wiele hipotez dotyczących zakładanych zależności pomiędzy zmiennymi opisanymi w modelu badawczym zostało potwierdzonych, a wyniki udokumentowano w poszczególnych artykułach. I choć wyniki każdego badania, opisanego w cyklu artykułów można uznać za interesujące, to w mojej opinii na szczególną uwagę zasługują badania nad znaczeniem mądrości, generatywności oraz przebaczenia w procesie pozytywnego przystosowywania się do starości. Zaprezentowany w artykułach materiał badawczy wyraźnie wskazuje, że mądrość pełni rolę mechanizmu wyjaśniającego różne zależności zachodzące pomiędzy religijnością a wsparciem społecznym (artykuł nr 7 – wg oznaczeń w Autoreferacie; potwierdzony efekt mediacyjny), jak również między religijnym systemem znaczeń a poczuciem własnej godności (artykuł nr 1 – efekt mediacyjny) oraz między osobistym profilem

sensu życia a postawami wobec śmierci (artykuł 8 – efekt supresyjny). W innych z kolei badaniach Kandydat dowodzi roli przebaczenia jako mediatora całkowitego dla zależności pomiędzy ugodowością jako cechą osobowości a satysfakcją małżeńską stanowiącą wskaźnik pozytywnego starzenia się (artykuł 4). Warto też podkreślić, że wszystkie wyniki wyjaśniające predykcijną rolę zmiennych opisanych jako zasoby jednostki czy wskazujących na efekty mediacyjne, są bardzo starannie omówione, zinterpretowane a dobrze ustrukturalizowana dyskusja wyników uwzględnia również aplikacyjne znaczenie rezultatów badań. Uzyskane przez Kandydata wyniki niewątpliwie poszerzają dotychczasowe ustalenia badaczy nad czynnikami wspierającymi pomyślne funkcjonowanie człowieka w okresie później dorosłości. Moja ocena wkładu Kandydata do rozwoju badań nad procesem adaptacji do starości jest wysoka.

Po czwarte, w zgłoszonym do oceny cyklu artykułów znajdują się trzy w całości poświęcone charakterystyce właściwości psychometrycznych narzędzi pomiaru adaptowanych do warunków polskich, które były kluczowe dla realizacji zamysłu badawczego w ramach projektu habilitacyjnego. Chodzi tu o następujące narzędzia psychologicznego pomiaru: Kwestionariusz Postawy Wobec Śmierci (DAP-R – opisany w artykule 9), Skalę Gerotranscendencji Typu 2 (GST2 – opisaną w artykule 6) oraz Samoopisową Skalę Mądrości (SAWS - opisaną w artykule 3). Wszystkie te artykuły zawierają staranne opisy procedury badawczej, zgodne z wymaganiami analizy statystyczne, potwierdzenie dobrych właściwości psychometrycznych kwestionariuszy, które mogą być z powodzeniem używane w badaniach polskich. Podjęcie przez Kandydata trudu adaptacji narzędzi pomiaru do warunków polskich zasługuje na słowa uznania z dwóch powodów. Po pierwsze, dowodzi dbałości o rzetelny pomiar określonej zmiennej i dostrzeganie potrzeby rozbudowania własnego warsztatu badawczego o prace przygotowawcze (pilotażowe) poprzedzające prowadzenie badań właściwych z wykorzystaniem zaadaptowanych kwestionariuszy (na marginesie warto przypomnieć, że prace nad adaptacją narzędzi pomiaru zwykle wydłużają czas przystąpienia do badań właściwych). Po drugie, efekty prac nad adaptacją nowych narzędzi pomiaru stanowią trwały wkład Kandydata do rozwoju dyscypliny, z którego mogą korzystać inni badacze. To ważny i ceniony przez środowisko naukowe rodzaj dorobku badawczego umożliwiający poszerzenie pola badań w oparciu o nowe zmienne, które zyskały narzędzia pomiaru.

Po piąte, Autoreferat został bardzo starannie przygotowany, zawiera dobre uporządkowanie omawianych treści co ułatwia percepcję recenzowanego materiału. Na wspomniane uporządkowanie składa się wprowadzenie koncepcyjne do badań referowanych w danym

artykule, krótkie podsumowanie wyników i ich interpretacja oraz informacja o tym co dane wyniki wnoszą do literatury psychologicznej i jakie wskazówki wynikają z nich dla praktyki psychologicznej. Na zakończenie zarysowano skonkretyzowane dalsze plany badawcze. Ten przejrzysty schemat referowania własnych prac wart jest docenienia.

Kończąc tę część recenzji poświęconą ocenie dorobku na podstawie cyklu artykułów przedstawionych jako osiągnięcie habilitacyjne chciałabym wspomnieć o pewnych ograniczeniach, które zostały pominięte przez Kandydata w dyskusji nad uzyskanymi wynikami (por. s. 40 w Autoreferacie). Otóż, wydaje się, że próbki osób badanych były dość zróżnicowane pod względem wieku – rozpiętość wieku była duża i wynosiła od 50 lat do 85 lat w poszczególnych badaniach (np. 50 – 75 lat - artykuł 7, artykuł 1; 60 - 75 lat - artykuł 4; 60 - 85 lat - artykuł 3). Warto byłoby w przyszłości bardziej zawęzić kryterium wiekowe doboru uczestników do badań i sprawdzić czy wyniki się powtórzą, czy będą inne. Przede wszystkim warto porównać, czy procesy pomyślnego starzenia się przebiegają podobnie w grupie młodszych starszych (wczesnej starości – 60 - 74 lata) w porównaniu ze znacznie starszymi seniorami (tzw. starością zaawansowaną 75 – 89 lat). Ponadto, w ograniczeniach wnioskania na podstawie przeprowadzonych badań własnych (por. s. 40 w Autoreferacie) nie została poruszona kwestia kontekstu życiowego osób starzejących się, która może modyfikować procesy pomyślnego starzenia się. Mam tu na myśli na przykład porównania pomiędzy seniorami, którzy doświadczyli różnych strat (śmierci czy poważnej choroby współmałżonka, członków rodziny, trwałej utraty zdrowia) i tych, którzy nie mają tak bolesnych doświadczeń, czy też porównanie osób, które mogą samodzielnie funkcjonować i tych, które nie są samodzielne wskutek trudności w poruszaniu się, swobodnym przemieszczaniu się, itp.

Dostrzegam też pewną trudność w uniwersalności prezentowanego modelu predyktorów pomyślnego starzenia się w odniesieniu do wymiaru relacyjnego adaptacji do starości, gdyż w jego skład wchodzi wskaźnik jakim jest satysfakcja ze związku. Przyjęcie takiego wskaźnika pomyślnego starzenia się wyklucza prowadzenie porównań międzygrupowych pomiędzy osobami pozostającymi w związkach małżeńskich oraz osobami samotnymi. A przecież i jedni i drudzy mogą doświadczać pomyślnego starzenia się. Ponadto, umieszczenie wsparcia społecznego jako wskaźnika adaptacji też wydaje się dyskusyjne. I choć można by zgodzić się z Autorem, że umiejętność przyjmowania wsparcia czy też czerpania zadowolenia z kontaktów z ludźmi może świadczyć o pozytywnym procesie starzenia się, to jednak fakt obiektywnego posiadania w swoim otoczeniu ludzi jest warunkiem czerpania zadowolenia. Wśród predyktorów pomyślnego starzenia się brakuje wyszczególnienia zasobów relacyjnych takich

jak otoczenie społeczne, posiadanie w otoczeniu grona ludzi bliższych i dalszych tworzących sieć wsparcia. I na koniec jeszcze jedna uwaga odnosząca do uniwersalności zaprezentowanego modelu badań nad wyznacznikami procesu pomyślnego starzenia się. Mianowicie, chodzi o możliwości prowadzenia analiz porównawczych pomiędzy osobami religijnymi i niereligijnymi, o czym wspomina też Kandydat w jednej z dyskusji wyników (por. artykuł nr 5) postulując włączenie do badań porównawczych osoby niereligijnej. I z tym postulatem należy się zgodzić. Powyższe uwagi krytyczne mają charakter dyskusyjny i nie umniejszają osiągnięć Kandydata. Są raczej głosem w dyskusji nad rozwinięciem badań w przyszłości.

Podsumowując tę część recenzji stwierdzam, że cykl 10 powiązanych tematycznie artykułów przedstawiony przez Kandydata jako osiągnięcie habilitacyjne stanowi wartościowy wkład w rozwój badań psychologicznych dotyczących procesu adaptacji do starości. Na podkreślenie zasługuje spójność tematyki cyklu, jednoznacznie wskazana oś teoretyczna badań własnych (konceptcja gerotrescendencji Tornstama twórczo zinterpretowana w kategoriach psychologicznych), dbałość Kandydata o wyjaśnienie znaczenia predykcyjnego bądź mediacyjnego poszczególnych zmiennych ujętych w modelu pomyślnego starzenia się przedstawionego w Autoreferacie (por. s. 42), i co najważniejsze dojrzałość i refleksyjność rozważań. W mojej opinii cykl publikacji jako osiągnięcie wnosi znaczący wkład do rozwoju psychologii jako dyscypliny spełniając warunek określony w art. 219 ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce, ust. 1 pkt 2.

4. Ocena istotnej aktywności naukowej (poza cyklem 10 publikacji wskazanych jako osiągnięcie habilitacyjne)

Całkowity dotychczasowy dorobek publikacyjny Kandydata jest bogaty – obejmuje łącznie 67 pozycji, które ukazały się drukiem od 2010 roku do dnia złożenia wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Przede wszystkim jednak znaczący jest tu dorobek publikacyjny po uzyskaniu w 2016 roku stopnia doktora, który należy ocenić bardzo pozytywnie, gdyż obejmuje łącznie 49 pozycji, w tym 38 artykułów w recenzowanych czasopismach naukowych oraz 11 rozdziałów w recenzowanych monografiach naukowych. Należy dodać, że Kandydat pełnił również rolę redaktora 2 recenzowanych monografii.

Duża liczba publikacji (w sumie 51 pozycji - artykułów w czasopismach, rozdziałów w monografiach, włącznie z współredagowaniem 2 monografii) w okresie ostatnich 7 lat, czyli opublikowanych po obronie rozprawy doktorskiej w 2016 roku świadczy o intensywnej działalności naukowej Kandydata od czasu ostatniego awansu naukowego. Co więcej, po

uzyskaniu stopnia doktora Kandydat publikował swoje prace w znacznie lepszych czasopiśmie niż przedtem. Od roku 2016 do chwili obecnej liczba cytowań dynamicznie wzrasta, natomiast we wcześniejszych latach w bazie *Scopus* nie odnotowano żadnych cytowań publikacji Kandydata. Fakty te można interpretować jako oznaki prawidłowego rozwoju naukowego Kandydata i rosnącego znaczenia uzyskiwanych przez Niego wyników. Co interesujące, znakomita większość dorobku zgromadzonego po uzyskaniu stopnia doktora jest tematycznie powiązana z problematyką starości, którą Kandydat określa jako kluczowy obszar dociekań badawczych. Fakt ten należy docenić, gdyż świadczy o planowym i konsekwentnym rozwijaniu własnego warsztatu badawczego, pogłębianiu refleksji teoretycznej, adaptowaniu kolejnych nowych narzędzi pomiaru zmiennych, które zostały wykorzystane w projekcie habilitacyjnym (por. s. 39 w Autoreferacie), budowaniu bardziej złożonych modeli analizy danych, prowadzeniu dojrzałszej dyskusji uzyskiwanych wyników i wreszcie publikowaniu w indeksowanych czasopiśmie.

Podsumowując, dorobek publikacyjny po uzyskaniu stopnia doktora przez Kandydata może zostać pozytywnie oceniony zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym.

Aktywność konferencyjna ks. dr. P. Brudka jest imponująca (por. zał. Nr 5). Po obronie rozprawy doktorskiej w 2016 roku wygłosił referaty na 47 konferencjach naukowych stając się rozpoznawalnym badaczem na ogólnopolskim forum. Uczestniczył również w konferencjach międzynarodowych zorganizowanych w Polsce wygłaszając 2 referaty oraz w konferencji zagranicznej (przedstawiając tam łącznie 3 postery). Działalność konferencyjna jest warta odnotowania z uwagi na możliwość upowszechniania wyników własnej aktywności badawczej.

Jeśli chodzi o aktywność Habilitanta w pozyskiwaniu projektów badawczych finansowanych w drodze konkursów, to nie kierował On żadnym projektem ze środków NCN, NCBiR, czy w programach UE. Jest natomiast wykonawcą w projekcie badawczym Narodowego Centrum Nauki (DIANA 2) kierowanym przez dr hab. Anetę Przepiórkę (czas trwania projektu: 2021-2024; KUL w Lublinie – por. Załącznik nr 5).

Kandydat chętnie nawiązuje współpracę z badaczami z innych ośrodków naukowych. I tak, w dokumentacji wniosku wykazał (Załącznik nr 5) współpracę z 4 ośrodkami naukowymi w kraju (Akademią Ekonomiczno-Humanistyczną w Warszawie, Katedrą Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, Katedrą Onkologii i Radioterapii Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, Zakładem Psychologii Zdrowia Uniwersytetu Łódzkiego) oraz 2 ośrodkami za granicą (Cesar Popular University w Kolumbii, Langara College w Vancouver w Kanadzie). Efektem tej współpracy są wspólne badania

naukowe oraz publikacje, które zostały już przygotowane lub są w trakcie przygotowania do druku, a także wystąpienia konferencyjne. Ponadto, ks. dr P. Brudek współpracując z Uniwersytetem Opolskim został 3-krotnie powołany na promotora pomocniczego w dwóch przewodach doktorskich (2019 r.), w których promotorem był dr hab. Paweł Landwójtowicz, prof. UO oraz w jednym przewodzie doktorskim, gdy funkcję promotora pełnił dr hab. Dariusz Krok, prof. UO (2022 r.).

Kandydat odbył też krótki staż naukowy w 2017 roku (tygodniowy) w Akademii Prawa Kanonicznego (*Akademie Kanonického Práva*) w Brnie w Republice Czeskiej oraz w 2021 roku dwumiesięczny staż naukowy w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Opolskiego będący efektem ścisłej współpracy naukowej z dr. hab. Dariuszem Krokiem, prof. UO (wspólne badania i 6 publikacji – str. 63 w Autoreferacie).

Biorąc pod uwagę obecny bardzo dynamiczny etap rozwoju kariery naukowej Kandydata, tak rozległe powiązania badawcze są godne pochwały.

5. Opieka naukowa, działalność recenzyjna i organizacyjna

Ks. dr Paweł Jan Brudek sprawował opiekę naukową jako promotor pomocniczy łącznie w 6 przewodach doktorskich (w 3 przewodach zakończonych obroną pracy – Uniwersytet Opolski oraz 3 postępowaniach aktualnie realizowanych w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim). Ponadto, był recenzentem 43 prac magisterskich w Instytucie Psychologii KUL, a od 2021 roku prowadzi samodzielnie seminarium magisterskie w KUL sprawując opiekę nad 17 studentami. Z wykazu zajęć dydaktycznych prowadzonych w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim należy wnosić, że Kandydat dysponuje dużym doświadczeniem dydaktycznym, zarówno jeśli chodzi o zróżnicowaną tematykę zajęć (m.in. nauczając statystyki, diagnozy psychologicznej, psychologii klinicznej, społecznej, rozwojowej, poradnictwa psychologicznego), jak i formy zajęć (wykłady, konwersatoria, ćwiczenia, seminaria, laboratoria).

Wysoko oceniam działalność recenzyjną Kandydata dla czasopism międzynarodowych (łącznie 16 recenzji), w tym w kilku czasopismach z kwartyła Q1: *Journal of Religion and Health*, *Religions*, *Women's Studies International Forum*. Powoływanie na recenzenta przez komitety redakcyjne (i inne gremia) jest obiektywnym wskaźnikiem uznania kompetencji przez środowisko naukowe.

Na działalność organizacyjną Kandydata po obronie doktoratu składa się także udział w komitetach organizacyjnych dwóch konferencji krajowych o zasięgu ogólnopolskim. W tym

okresie Kandydat nie był członkiem komitetów konferencji międzynarodowych, jak również członkiem komitetów redakcyjnych czasopism międzynarodowych. Był natomiast redaktorem kierującym pracami przy powstawaniu Księgi Pamiątkowej dedykowanej prof. S. Steuden w podziękowaniu za całokształt pracy naukowo-dydaktycznej w Instytucie Psychologii KUL (2022). O ile ocena działalności Kandydata w zakresie organizacji konferencji po obronie doktoratu wypada dość skromnie, to należy docenić dużą aktywność Kandydata w obszarze popularyzacji nauki (publikacje książkowe, organizacja warsztatów, szkoleń psychoedukacyjnych dla osób starszych uczestniczących w działaniach Klubu Seniora w Lublinie). Z Autoreferatu wynika, że ks. dr P. Brudek zajmuje się popularyzacją nauki z dużym zaangażowaniem od 2011 roku. Te działania z pewnością zasługują na docenienie.

Podsumowując istotną działalność naukową Kandydata omówioną w rozdziałach 4 i 5 niniejszej recenzji stwierdzam, że jest ona na dobrym poziomie merytorycznym, czego dowodem są liczne publikacje, a niektóre z nich ukazały się w wiodących czasopismach międzynarodowych. Wysoko oceniam działalność naukową w zakresie opieki nad doktoratami, a także działalność dydaktyczną Kandydata oraz Jego współpracę naukową z uczelniami polskimi i ośrodkami zagranicznymi. Brak długoterminowych zagranicznych staży podoktorskich jest pewnym mankamentem tego wniosku, ale duży dorobek publikacyjny (poza cyklem 10 prac składających się na osiągnięcie habilitacyjne), duża aktywność naukowa, współpraca badawcza ma znaczenie zasadnicze i uzasadnia moją pozytywną ocenę dorobku Kandydata w sensie Art. 219 Ust. 1 pkt 3 Ustawy.

6. Wniosek końcowy

Osiągnięcia naukowe ks. dr. Pawła Jana Brudka przedstawione do oceny w postępowaniu habilitacyjnym **spełniają wymagania Art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce**. Biorąc pod uwagę dorobek uzyskany po otrzymaniu stopnia naukowego doktora oraz moją wysoką ocenę cyklu artykułów przedstawionych jako osiągnięcie naukowe oraz aktywność naukową, wystąpienie o nadanie stopnia doktora habilitowanego ks. dr. Pawłowi Brudkowi w dyscyplinie psychologia uważam za w pełni **uzasadnione**.

